

Prosjektbeskrivelse «Høyere opp i verdikjeden»

Utarbeidet av Sametinget, fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark, i samarbeid med Innovasjon Norge Arktis/Nordland og Norges forskningsråd i Nord-Norge.

Ferdigstilt 5 juni 2018, revidert versjon 14 juni 2018 (Organisering s. 8)

Mandat

Regjeringen vil:

- *Styrke utviklingen av nordnorske leverandørmiljøer ved å etablere et leverandørutviklingsprogram via innovasjon Norge med fokus på Nord-Norge.*
- *Styrke brobyggingen mellom nordnorske forskningsmiljøer og bedrifter. Tematisk innretning skal bygge på regionenes strategier for næringsutvikling og innovasjon.*

«Et leverandørutviklingsprogram for nordnorske bedrifter for å skape lokale ringvirkninger av de rike (natur-)ressursene og store planlagte investeringer».

Visjon

Utvikle framtidens leverandører i Nord-Norge

Mål

Programmet skal gi økt bærekraftig verdiskaping og konkurransekraft i nordnorsk næringsliv og kompetansemiljø innen sjømat, reiseliv og opplevelsesnæringen, samt tilsluttede næringer. Anvende teknologi og ressurser på tvers av næringene for økt radikale innovasjoner.

Programmet skal forsterke og være komplementær til eksisterende satsinger.

Programmet skal fokusere på bærekraft, kaldt klima, eksponerte forhold og naturgitte fortrinn.

Delmål

- Styrke samspillet mellom nærings- og innovasjonsaktører i landsdelen for å oppnå felles mål om å utvikle framtidens leverandører i Nord-Norge, herunder sterkt samspill med potensielle viktige kunder.

- Å forsterke markedsorienteringen i forhold til leverandørutvikling i bedriftsnettverk og klynger i landsdelen
- Mer næringsrettet forskning og utvikling i landsdelens klynger og nettverk med mål om styrket nasjonal og internasjonal konkurransekraft, gjennom økt samspille mellom forskningsmiljø og bedrifter.
- Å øke innovasjonskompetansen i eksisterende næringsliv gjennom styrket kompetanseprogram.

Målgrupper

Tematiske innretninger er sjømat og reiseliv/opplevelsesnæringen. I tillegg er tilsluttende næringer som ligger i randsonen til de valgte næringer prioritert. Utover dette vil leverandørene som arbeider innen flere ulike næringer ha prioritet.

Primærmålgruppen er bedrifter i eksisterende bedriftsklynger og -nettverk, og nye klynge og nettverkskonstellasjoner innen:

Sekundærmålgruppen er innovasjonsaktører, og FoU-miljø som har den kompetansen som etterspørres uavhengig av geografi.

Utfordringer og muligheter med leverandørutvikling

Smart spesialisering handler om å få fram noe nytt, men som samtidig er beslektet med det som er til stede fra før, regionens spesialiseringer. Spranget til nye produksjoner eller næringer blir enklere hvis de kan bygge på kompetanse, underleverandører, markedsføringskanaler, spesialutdanning eller andre eksisterende fortrinn regionen har. Forskerne kaller dette beslektet mangfold.

Strategier for smart spesialisering har særlig vist seg nyttig i regioner med sterke naturressursbaserte næringer og begrenset med annet næringsliv. Store byer vil ha et større mangfold av muligheter som kan danne grunnlag for nye muligheter og er dermed mindre avhengig av hver enkelt spesialisering.

Strategier for leverandørutvikling

- Styrke markedsadgang med kjente produkter
- Nye produkter i kjente marked
- Nye produkter i nye marked – høyere opp i verdikjeden, entreprenørielle oppdagelser

Kompetanse

Kunnskap om de markedsmulighetene som finnes er viktig for at leverandørindustrien skal satse i sektorene. Likeså å gi informasjon om- og kompetanseoppbygging på de områdene hvor bedriftene har behov. Samhandling mellom bedriftene og de regionale forsknings- og utdanningsmiljøene innen områder der landsdelen har naturgitte fortrinn vil øke alle parter konkurranskraft og leveringsdyktigheten. Herunder dra nytte av FoU-institusjonenes internasjonale samarbeidspartnere.

Innovasjon

Innovasjon er en nødvendighet for at bedriftene skal kunne utvikle produkter og tjenester som bidrar til å styrke den enkelte som leverandør og bidra til utvikling. Å knytte kontakter og bygge nettverk til relevante FoU-miljøer er viktig i arbeidet med utvikling av nye innovative produkter til de ulike sektorene. Det vil også være avgjørende med sterk markedskontakt for å avdekke behov og problemer som ønskes løst og som underleverandører kan utvikle for, og i samarbeid med kundene. Prosjektet skal styrke nordnorske leverandørers evne til å klatre i verdikjeder og utnytte relatert mangfold til tross for geografiske avstandsulemper.

Nettverk

For å styrke bedriftenes evne til å imøtekomme krav til leveranser og også utvikle nye produkter i nye markeder, vil det være en styrke å inngå i allianser som gjør det mulig å gjennomføre større oppdrag for næringene. Klynger og nettverk bidrar til å bygge robuste næringsmiljøer. Nettverksaktiviteter og progresjon tar utgangspunkt i dette behovet.

De ulike næringenes struktur gjør at kompetanse, innovasjon og nettverk vil kreve forskjellig fremgangsmåte for måloppnåelse.

Programmets innretning

Innretningen av programmet har som mål å arbeide tematisk og bransjemessig.

Kaldt klima og eksponerte forhold foreslås å være en viktig profil på programmet og et område det vil være viktig å utvikle der Nord-Norge har et komparativt fortrinn. Dette er også i tråd med Smart spesialisering.

Bærekraft er også viktig, særlig på grunn av at det er nødvendig å arbeide med det grønne skiftet. Dersom ikke dette får en sentral plass i programmet vil en kunne stå i fare for å utvikle leverandører som ikke kan møte kommende markedskrav på en god nok måte.

Arbeidspakker

Arbeidspakke 1: Samspill mellom nærings og innovasjonsaktører

Styrke samspillet mellom nærings- og innovasjonsaktører i landsdelen for å oppnå felles mål om å utvikle framtidens leverandører i Nord-Norge, herunder sterkt samspill med potensielle viktige kunder. Videreutviklet samspillet mellom allerede etablerte innovasjonsmiljøer, og koble innovasjonsaktørene tettere sammen.

Hovedaktivitet 1.1. Å sikre en felles forståelse og innsikt i de utfordringer og muligheter som smart spesialisering innebærer for landsdelen.

Forankring i Regionalt Nordområdeforum, Sametinget, fylkeskommunene, Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd.

Prosjektet vil ha tett kontakt med prosessene tilknyttet smartspesialisering i de tre fylkeskommunene.

Hovedaktivitet 1.2. Etablering av felles kunnskapsgrunnlag

Aktiviteten dreier seg om å gjennomføre seminaret: «Framtidens leverandører i Nord-Norge» med mål om å forankre prosjektet i næringslivet.

- Mål med seminaret er å lage et kunnskapsgrunnlag/få konkrete råd om hvordan vi skal nå målene vi har satt oss i Leverandørutviklingsprogrammet
- Tid: Dagen før Nordområdeforum, 2 oktober 2018
- Sted: Andøya
- Tematiske satsingsområder – felles og parallelle løp: Marint og reiseliv/opplevelsesnæringer.
- Felles tematikk; kaldt klima, miljø, naturgitte fortrinn, teknologi, bærekraft
- «Framtidens leverandører skal drive med rakettforskning»
- Målgruppe; Ledelsen i klynger og nettverk, næringsforeninger, hovedaktørene innenfor sjømat og reiseliv/opplevelsesnæringen, FOU-miljø, offentlige utviklingsaktører (Sametinget, Fylkeskommunene, Innovasjon Norge, SIVA, Forskningsrådet m.fl)

Hovedaktivitet 1.3. Prosjektledelse

Prosjektleders hovedoppgave vil være koordinering og fasilitering av samspillsprosesser og kommunikasjon av disse.

Kriterier for prosjektleder for de tematiske satsingsområdene:

Fremtidsretta rådgiver med nettverk i hele landsdelen innenfor prosjektets primærhovedmålgruppe; må ha kjennskap til klynger og nettverk

Fremtidsretta rådgiver; Kompetanse på områdene; bærekraft, miljø, kaldt klima og eksponerte forhold, digitalisering

- Erfaring med prosess, metodikk og samarbeidskonstellasjoner

- Vise til resultater av utviklings- og samarbeidsprosjekter
- Mobiliserende og motiverende
- Løsnings- og resultatorientert
- Prosjektledererfaring
- Faglig kjennskap til smartspesialisering-strategier (Smart-spesialisierungsveileder KMD)
- Kunnskap om leverandørutvikling
- Forståelse av virkemiddelapparatet
- Prosjektleder skal ha kjennskap til samisk næringsvirksomhet

Arbeidspakke 2: Skape nye og styrke etablerte nettverk og klynger i landsdelen, som ramme og verktøy for å utvikle flere, mer kompetente og mer konkurransedyktige leverandører til sjømat- og opplevelsesnæringene.

Bedriftsnettverk skal bidra til at flere små- og mellomstore bedrifter etablerer strategisk, forpliktende og markedsrettet/kommersielt samarbeid med andre bedrifter. Et slikt nettverk kan gi bedriftene økt tilgang til nye markeder, teknologi, kompetanse og andre ressurser. Gjennom strukturert samarbeid vil de kunne levere et bredere produkt-/tjenestetilbud som gjør dem mer attraktive som leverandørbedrifter. Gjennom arbeid i nettverk kan bedriftenes innovasjons- og omstillingsevne og deres konkurransekraft styrkes, noe som igjen kan bidra til økt verdiskaping. På denne måten kan bedrifter i nettverk oppskalere sine vekstmuligheter og ambisjoner og samtidig begrense egen risiko gjennom risikodeling med andre bedrifter.

Det er der større innkjøpere eller andre kunder deltar aktivt i arbeidet med å definere sine behov i forhold til leveranser, at de mindre bedriftene alene eller gjennom samarbeid har størst mulighet til nå opp som leverandører og klatre i verdikjeden. Det er derfor viktig at også samspill med innovasjonsaktørene og utvikling av kompetanseprogrammer tar utgangspunkt i de kundedefinerte utfordringer og behov som leverandørene skal løse eller dekke.

Det er også et ønske å legge til rette for samspill mellom klynger, nettverk og bedriftsmiljøer på tvers av bransjer, for å stimulere til bransjemessige løft og flere innovasjoner.

Hovedaktivitet 2.1: Utlysning av finansiering, nye bedriftsnettverk, begge sement.

Hovedaktivitet 2.2: Utvikling og gjennomføring av et enkelt bransjenøytralt kompetanseprogram for fasilitatorer.

Hovedaktivitet 2.3: Sjømatnæringen- aktiv mobilisering av potensielle leverandørbedrifter til et større utviklingsprogram, i tett samarbeid med noen av de viktigste innkjøperne i bransjen og de eksisterende sjømatklyngene.

Hovedaktivitet 2.4: Reiseliv/opplevelsesnæringen: Aktiv mobilisering av aktørene til et større nettverk- og kompetanseprogram, i tett samarbeid med eksisterende klynger og andre viktige samarbeidskonstellasjoner.

Arbeidspakke 3: Styrke samarbeidet mellom forskningsmiljø og næringsliv for å øke verdiskaping, konkurransekraft og omstillingsevne i landsdelen.

Forskning for innovasjon er avgjørende for å bringe bedriftene høyere opp i verdikjeden, og legge grunnlaget for entreprenørielle oppdagelser. Prosjektet skal mobilisere til mer næringsrettet forskning gjennom å knytte bedrifter sammen med relevante *forskningsmiljø, uavhengig av geografi.*

Hovedaktivitet 3.1. Kompetansemegling og mobilisering til sterkere kobling mellom næringsaktører og FoU-miljø i etablerte nettverk og klynger

Det finnes et korps av kompetansemeglere knyttet til FORREGION. Prosjektet skal bruke disse til å kople bedriftenes utfordringer med relevante fagmiljø. Kompetansemeglere diskuterer prosjektideer og muligheter med bedrifter og hjelper bedriften med å finne det rette forskningsmiljøet. Det skal avklares hvordan denne innsatsen koordineres med de etablerte fylkesvise prosjektene innen FORREGION. Tiltaket skal legge til rette for å i sterkere grad å benytte etablerte nettverk og klynger og mobilisering til sterkere kobling mellom næringsaktører og FoU-miljø, for økt utnyttelse av disse arenaene som grunnlag for å styrke de deltakende bedriftenes innovasjonskraft, gjennom kobling mot relevante FoU-miljø i- og utenfor nettverket/klyngen. Dersom det er områder/tema hvor det ikke finnes noen eksisterende kompetansemeglere, vil prosjektet kunne rekruttere noen nye.

Hovedaktivitet 3.2: Finansiering av forprosjekter for bedrifter

Prosjektet skal kunne tildele forprosjekter på inntil kr 200.000,- til bedrifter som ønsker å bruke forskningsmiljø for å utvikle nye produkter eller tjenester. Dette dreier seg om mindre FoU-prosjekter i bedrifter, og primært i bedrifter med liten eller ingen FoU-erfaring. Forprosjektene gis under rammen av programmet FORREGION, og det kan maksimalt gis en støtte tilsvarende kravene statsstøtteregulverket. Saksbehandlingen skjer innen prosjektets organisering, mens den formelle beslutningen fattes av Forskningsrådet.

Hovedaktivitet 3.3: Styrke mobiliteten mellom næringsliv og forskningsmiljø

Aktiviteter som stimulerer til mobilitet og utveksling av personer mellom næringsliv og forskning, for eksempel gjennom studentoppgaver, utlån av forsker til bedrift eller næringslivsmentor ved universitet eller høyskole.

Arbeidspakke 4: Kompetanseutvikling for næringslivet i landsdelen

Hovedaktivitet 4.1: Skreddersy program kurs og kompetanseutviklingstiltak

Det er behov å legge til rette for kompetanseutviklingstiltak og kurs for å styrke leverandørenes mulighet for økte leveranser mot eksisterende næringer, samt gi grunnlag for å etablere nye løsninger for nye og eksisterende næringene. I dette ligger tilpassede tiltak med ulike konkrete tema, der ulike former/metoder kan benyttes. Herunder tematiske samlinger, som grunnlag for leverandørene, for å kunne utvikle leveranser basert på næringenes behov. Kompetanseutviklingstiltak utvikles basert på særegheten til de ulike næringene og kan kombineres med workshops, studieturer og relevante befaringer mm.

Hovedaktivitet 4.2: Etter og videreutdanning, og utvikling av nye fagtilbud for økt spesialisering i næringene

Næringslivet utvikles og endres med økt spesialisering i de deler av næringene. For å møte dette kreves det tilrettelegging i samspill med fagtilbyderne for næringene mht til etter- og videreutdanning. Dette gjelder innenfor ulike former for fagutdanning og høyere utdanning, og baseres på næringens behov. Det vil videre være behov for utvikling av nye kombinasjoner av fagtilbud for å møte dette i næringens ulike deler av verdikjeden, og for å møte nye og økte offentlige krav til næringene.

Hovedaktivitet 4.3: Etablere grunnleggende felles regler innenfor de ulike næringene, vurdere mulighet for standardisering og ulike former for sertifisering

I de ulike næringene er det i ulik grad etablert felles plattform og standarder. Næringsaktørenes valg av konsept og løsninger krever handlefrihet, samt standarder der en unngår kostnadsdrivende krav.

Utvikling av grunnleggende felles regler eller plattform kan bidra til å gjøre det enklere for leverandører som ønsker å tilby tjenester inn til næringene. Disse grunnreglene må sees i sammenheng med de enkelte næringenes særegheter. Tiltaket må sees i sammenheng med offentlige krav til produksjon, og andre standarder og sertifiseringer som er etablert i næringene, som for eksempel ulike miljøsertifiseringer. Dette kan gi grunnlag for vurderinger om næringen, innenfor enkelte element eller deler av verdikjede, på sikt kan åpne for økt grad av standardisering.

Organisering

Ledelse og gjennomføring av prosjektet.

Fylkeskommunene og Sametinget er prosjekteier.

Styreleder (PA): Arbeidende styreleder 10-15% stilling fra styringsgruppen. Rapporterer til prosjekteierne og har dialog med KMD.

Styringsgruppe (SG): Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner, Sametinget, Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd.

Styringsgruppen for programmet gis fullmakt til å beslutte og forvalte de midlene som er tilført prosjektet.

Underveis i prosjektet vil styringsgruppa kunne gjøre en budsjettmessig avveining knyttet til omfang av arbeid og aktivitet i resterende prosjektperiode.

Forslag til vesentlige endringer legges fram for prosjekteierne for vedtak.

Prosjektleder;

Rollen som prosjektleder legges ut på anbud til et fagmiljø/kompetansemiljø som har kunnskap om Nord-Norge og leverandørutvikling. Ekstern prosjektleder utlyses gjennom Finnmark fylkeskommune med finansiering av fellesmidler 5 mill. over kap. 553, post 60.

Prosjektleder har faglig ansvar for gjennomføring av prosjektet.

Referansegruppe; Forregionkoordinator landsdelen
Representant oppnevnt av Sametinget
Klyngerådgivere i Innovasjon Norge Arktis og Nordland
Nord-Norsk Reiseliv
Sjømat Norge
Representant med kompetanse innen; Bærekraft, miljø, kaldt klima og eksponerte forhold
Referansegruppen kan utvides ved behov for ytterligere kompetanse.

Prosjektets varighet

Hele prosjektperioden 2018 – 2020:

Framtidsseminar: mai – oktober 2018

Hovedprosjekt: Oktober 2018 – oktober 2021

Budsjett år mai 2018 – oktober 2019

Budsjett første året 2018 og første år med PL 2018/2019 vil være kr. 1,9 mill.

Beskrivelse budsjett	Beløp
Fasilitering fremtidsseminar mai-okt 2018	100.000
Hovedprosjekt oktober 2018 – oktober 2019	
Prosjektledelse – anbud	1,5 mill.
Reiser og møtekostnader	300.000
SUM	1,9 mill.